

Møte for lukkede dører, Stortinget 30. juni 1932

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 30. juni 1932 kl. 17.00.

Præsident: Hornsrud.

Dagsorden:

Innstilling fra finans- og tollkomiteen angående tollavgifter for terminen 1932-33 (tillegg til budgett-innst. S. nr. 144).

Presidenten: Presidenten foreslår møtet satt for lukkede dører. Foruten regjeringens medlemmer foreslår presidenten at de i forretningsordenen § 54 nevnte funksjonærer samt ekspedisjonschef Ohlandt og byråchef Aamodt gis adgang til møtet.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Innstilling fra finans- og tollkomiteen angående tollavgifter for terminen 1932-33 (tillegg til budgett-innst. S. nr. 144).

Efter forslag av presidenten besluttet enstemmig: Saken behandles straks.

Alvestad: Først vil jeg si, at det er bare en 7-8 minutter siden jeg fikk denne merkelige innstilling som nu foreligger for Stortinget. Det gjelder her spørsmål av stor handelspolitisk og næringspolitisk interesse. For tollsaker har Stortinget bestemt, at når de enkelte næringer eller private som vil søke om å få endringer i tolltariffen, så skal disse krav og forestillinger være innsendt innen oktober måneds utgang. Det er, for at administrasjonen skal kunne ha den tilstrekkelige tid til å veie de forskjellige krav, og undersøke hvorledes en eventuell endring i tollsatsene vil virke både fiskalt og innad på landets arbeids- og næringsliv. Men disse bestemmelser, som gjelder i almindelighet, slår man en strek over i dette tilfelle. Her kommer et forslag som ikke engang blekket er tørt på, og så ser man på det et par dager, man tilkaller et par underordnede fra utenriksdepartementet og finansdepartementet og spør om deres mening, og de sier, som departementsfolk flest gjør, at de har ingen mening, de står til tjeneste. På grunnlag av dette er det dette forslag som nu foreligger, er kommet istand. Så blir spørsmålet forelagt finansdepartementet, og finansdepartementets chef sender en skrivelse igår, hvori han sier at departementet for sitt vedkommende ikke vil reise nogen innvending mot en slik tollforhøielse, såfremt traktatmessige eller handelspolitiske hensyn ikke måtte stille sig hindrende i veien herfor. Det forstår jeg slik, at statsråd Sundby eller regjeringen ikke vil gjøre kabinettsspørsmål på denne proposisjon fra hr. Andresen og høire. For det er ikke regjeringens proposisjon. Nuvel. Så står det videre i denne merkelige tilleggsinnstilling at "utenriksdepartementet har i skrivelse av 30. juni d.å. til komiteen uttalt at det ikke antas å være noget til hinder for at tollen forhøies som antydnet." Jeg tillater mig å spørre om det var mulig å få oplest eller mangfoldiggjort denne utenriksdepartementets skrivelse. Vi som sitter i den komite som

har avgitt denne innstilling, vi har ikke sett den. Vi har hørt referert, at der skulde være sagt noget sådant i telefonen; skrivelsen forelå ikke da innstillingen blev avgitt i formiddag. Og innstillingen hadde de borgerlige partier det så travelt med å avgi, at de avgav den i løpet av et kvarters tid, da vi innen arbeiderpartiet skulde søke å finne poster til besparelser, så man kunde slippe å gå til denne nye fattigmannsskatt. Frukttollen her i vårt land er blandt de høieste tollbelagte varer som finnes. Nu vil man altså ta 600 000 kroner yddeligere på dette solrike næringsmiddel som tørret frukt er. Jeg for min part vil si, at hvis jeg virkelig hadde tenkt mig at dette var alvor fra hr. Andresens side, da han kom med denne flyveideen i komiteen - jeg tok det opriktig talt for en spøk - hadde jeg tenkt det var alvor, og jeg hadde visst det igår, hadde jeg neppe stillet mig slik overfor tobakksavgiften, som jeg gjorde, og efter dette er det full grunn for Stortinget til, for å undgå denne skatt på et næringsmiddel, å ta op igjen avgiften på det nydelsesmiddel som heter tobakk og cigaretter og hvad det nu er, - det er full anledning for Stortinget til å gjøre det, om det vil, jeg gjør opmerksom på det.

Arbeiderpartiet har i komiteen sagt fra, at vi stemmer mot denne tollforhøielse. Vi har anvist dekning for de manglende 600.000 til budgjettsalderingen i følgende ting, som jeg her vil referere: På militærbudgett er det under kapitel 912 en post som heter "optagelse ved hærens og marinens skoler og kurser". Denne post er budgjettert med 1.247.000 kroner med et rundt tall. På denne post foreslår vi innspart 405.000 kroner. Under kapitel 913 på samme budgett er "andre øvelser" - det gjelder repetisjonsøvelser for officerer - opført med 75.000 kroner. Vi tror at landet vil bestå og blomstre, selvom disse kurser ikke blir holdt. Under kapitel 916 er der opført en ny bevilgning til bombekastere eller flammekastere for infanteriet i Nord-Norge. Jeg tror at befolkningen i Nord-Norge vil klare sig uten disse bombekastere et års tid ennu. Derved vil man kunne spare 40.000 kroner. Så har vi under det samme kapitel "nytt krigsteknisk materiell", som er opført med 60.000 kroner, som uten å skade for vårt lands vitale interesser kan spares i kommende budgettår. Og endelig er der under kap. 916, tit. 4, post 4, opført "anskaffelser til det fast luftforsvar" 20.000 kroner. Disse poster utgjør tilsammen de 600.000 kroner som det her er spørsmål om å skaffe, og vi mener at det er fullt forsvarlig, ja det eneste forsvarlige, å saldere budgettet på denne måte og ikke ved økede tollskatter. Hvis man ikke vil gå med på dette, kan vi anwise en post på militærbudgettet i år, en helt ny post som heter Oslo-fjordens ytre befestninger. Det gjelder noen kanoner som i 10-12 år har ligget og rustet oppe på Kongsberg, og som skal fraktes dit ned og monteres og opstilles der. Når de har kunnet ligge fredelig og rolig oppe på Kongsberg i 10-12 år, så tror jeg de uten skade kan ligge der et år til, - jeg tror ikke krigsfaren er så nær forestående at det skulde være noen risiko ved det. Jeg nevner dette, forat de borgerlige partier i Stortinget ikke skal kunne undskylde sig overfor publikum, som de nu fordyrer næringsmidlene for, ved å si at de var nødt til å gå til denne ting. De er ikke nødt til det. Og dessuten: Hr. Hambro og høire vil jo bringe budgettet nedover, de vil spare. Her har de spareforslag, reelle spareforslag, som kan gjennomføres. Og de er langt bedre enn de forslag hr. Hambro har lancert her tidligere, det tør jeg si. Jeg finner dette beklagelig også sett på bakgrunn av den tale som den

ærede statsminister holdt her i Stortinget forleden, da vi behandlet fordelingen av lotterimidlene. Da hadde han et lyst øieblikk, da husket han at der var nød ute i landet. Og disse folk som er i nød, de ber ikke i sin nød om å få nye avgifter og skatter, nei de som er i nød, de ber om å få lettelse i skattene, det er det de ber om. Men så svarer bondepartiet, høire og venstre med å legge på skattene, efter mitt skjønn helt unødige. Ja, jeg kunde nesten si, at det ser ut som om det er en lyst hos disse folk til å stikke fingrene inn i alle husholdninger og i alle hjem i dette land for å krafse til sig mest mulig med nogen øre her på hvert kg. som tilsammen skal bli de 600 000 kroner. Og det merkelige er at de partier som snakker om at disse avgiftene tynger på arbeide og næringsliv, de tar i dette tilfelle ikke i betenkning å gå til en tollforhøielse som på det mest intime berører konservesfabrikker og saftpresserier og lignende, som jo har en stor arbeidsstokk, og hvis produkter på denne måten vil fordyres, uten at de utenlandske tilsvarende produkter er tatt med i tollforslaget. Så enøiet, så lite gjennemtenkt, så ansvarsløst, vil jeg betegne dette forslag, at der kan ikke finnes ord for det. Statsministeren sa forleden noget som jeg i denne forbindelse vil minne om. "Jeg tenker," sa han, "på alle de andragender, alle de deputasjoner og bønner som regjeringen mottar i denne tid, og de beretninger vi får om tilstanden utover i landet, om bygder som ikke har mat til sine arbeidsløse, om bedrifter som holder på å bryte sammen under skattetrykket og gjeldstrykket, om bønder og småbrukere og fiskere som sliter for livet med en fortjeneste så liten at det er mig en gåte hvorledes de klarer å holde det gående. og vi har de mange tusen arbeidslediges tragedie. En stor del av vårt folk, - en meget stor del av vårt folk - lever i denne tid under slike økonomiske forhold, at de ofte savner det mest nødvendige." Det svar som man nu vil gi disse deputasjoner, dette utarmede folk, det er nye økede skatter.

Jeg skjønner at den sammensvergelse som her er skjedd, den vil nok dessverre nå frem. Jeg skal derfor ikke opta Stortingets tid, men jeg vil bare slutte med å konstatere at de borgerlige partier ikke vil spare eller bringe budgettet nedover, at de borgerlige partier ikke vil bringe i anvendelse direkte skatt for å dekke militærutgifter og andre mere unyttige ting, og ennvidere at de borgerlige partier synes kun å ha én vilje, og den er i tide og utide å utskrive fattigmannsskatter. Jeg vil konstatere dette likeoverfor de partier som snakker så meget om revolusjon og annet i disse dager og i de store debatter som vi daglig har. Er det noget som lager stoff til revolusjonære tanker og tendenser, er det nettop den slags skattebeslutninger som vi her innbys til. Jeg vil råde Stortinget til å stemme ned dette forslag.

W. Blakstad (komiteens formann og ordfører): Jeg skal ikke følge den ærede representant herr Alvestad på hans ville flukt, men når han roper et varsko om at man vil hindre folk fra å spise plommer, innført fra utlandet, synes jeg det nærmer sig komikken. Herr Alvestad savnet den skrivelsen fra utenriksdepartementet. Jeg har den her og skal få lov til å referere den. Behandlingen i finans- og tollkomiteen foregikk som herrene vet, i formiddag. Komiteen utbad sig igår en uttalelse fra såvel utenriksdepartementet som finansdepartementet, om de hadde noget å innvende mot den forøkelse av tollsatsene som det her er tale om. Fra finansdepartementet fikk man svar i går kveld, og den skrivelsen blev straks mangfoldiggjort,

og komiteens medlemmer fikk hvert sitt eksemplar. Vi gikk ut fra at svar fra utenriksdepartementet vilde bli forelagt idagmorges da vi skulde ha møte. Det gjorde det imidlertid ikke, og behandlingen i komiteen foregikk under den uttrykkelige forutsetning at utenriksdepartementet ikke hadde noget å innvende mot forhøielsen av disse tollsatser, og under den samme uttrykkelige forutsetning blev innstillingen avgitt. Forsåvidt utenriksdepartementet hadde noget å innvende, vilde innstillingen ikke blitt avgitt. Straks vi hadde avgitt innstillingen, fikk vi skrivelsen fra utenriksdepartementet, som lyder så: "Ad tolltariffen. Under henvisning til telefonsamtale har jeg den ære å meddele at der ikke antas å være noget til hinder for at tollen forhøies for: Frukter: 1.nr. 186, plommer og svsker fra kr. 0.15 til kr. 0.25 pr. kg. 1.nr. 195, andre fra kr. 0.40 til kr. 0.60 pr. kg." Forutsetningen for komiteens innstilling er dermed tilstede, og av den grunn gikk også innstillingen fra komiteen, så man skal ikke beskyldte komiteen for at den ikke har vært aktsom. Hadde den skrivelsen fra utenriksdepartementet gått ut på at man av handelspolitiske grunner ikke burde foreta denne forhøielse, hadde selvfølgelig heller ikke finanskomiteen kommet med sin innstilling.

Andresen: Når herr Alvestad mener at revolusjonen er nær på grunn av en tollforhøielse på plommer og svsker, må det vel nesten være mig tilladt å bruke herr Alvestads egne ord og tro at det er hans behagelige spøk. Hvorledes herr Alvestad derimot kunde tro at det var spøk når vi drøftet disse tollsatser i finans- og tollkomiteen, det forstår jeg ikke riktig. Der blev jo tilkalt byråchefer både fra finansdepartementet og utenriksdepartementet for å bringe på det rene om der var noget til hinder for det i den ene eller i den annen retning. Jeg er enig i at dette er kommet sent, men man får jo huske på at det er bare ganske få dager siden - såvidt jeg husker var det mandag - at vi fikk finansdepartementets skrivelse om den formodede svikt på tollintradene. Forøvrig vet jeg ikke hvorfor det skulde være mere berettiget å betegne dette som en flyveide enn de mange forskjellige andre satser eller varegrupper som vi har drøftet i komiteen, når det har været spørsmål om å finne dekningsmidler. Hr. Alvestad rettet en nokså sterk beskyldning mot sine kolleger i komiteen imorges. Han sa at vi hadde det så travelt med å avgi denne innstilling at vi gjorde det mens arbeiderpartiets representanter var ute for å finne andre dekningsmuligheter. Vi kunde jo egentlig ikke hjelpe for at herrerne ikke gjorde det nede i finans- og tollkomiteen. Vi blev bedt om å gå derned efterat vi allerede kl. 9 idag morges hadde hat møte i budgettkomiteen, hvor dette forøvrig var nevnt. Nu vil hr. Alvestad drøfte besparelser for ikke å få skattene op. Jeg vil få lov å minne hr. Alvestad om at da hr. Ameln - jeg tror det var i forgårs - foreslog å drøfte en rekke besparelser på utgiftssiden, blev det avvist av arbeiderpartiet. Da var det ikke nogen mening i å ta op utgiftssiden igjen og rive budgettet op. Da står det jo egentlig ikke noget annet tilbake enn å se om man kan finne noget på inntektssiden. Hvad den handelspolitiske side av saken angår er jo den besvart av utenriksdepartementet, og hvad fristene for behandling i Stortinget angår bør man merke sig at det gjelder ikke her et næringssspørsmål i almindelig forstand, men et fiskalt spørsmål. Spørsmålet om sukkertoll, kaffetoll og lignende pleier man heller ikke å forelegge i oktober, når man ønsker det vedtatt

foran budgettets saldering. Det er vel forøvrig ikke så at Stortinget har besluttet at alle andragender skal være inne innen oktober måneds utgang; men forholdet er at det i Stortinget for nogen år siden blev uttalt ønske om å få behandlingen av den store almindelige tolltariff noget tidligere, og i den anledning tilsa - såvidt jeg husker statsråd Lund - at departementet da vilde sette fristen for andragender noget tidligere enn den før hadde været, forat man kunde få behandlingen av tolltariffen med dens mange tekniske overveielser tidligere på året.

Hva disse tørrede frukter angår bør man merke sig at svisker kostet forleden dag kr. 1.55 i detalj. Tollen blir inklusive alle tillegg 45 øre, altså under 30 prosent. Omtrent det samme forhold gjør sig gjeldende for ferskener, aprikoser og tørrede epler. Disse varer koster omkring 3 1/2 til noget over 4 kroner, og tollen blir altså også der ca. 30 prosent, idet de er foreslått forhøiet til 60 øre, det vil med alle tillegg si kr. 1.08. Det blir altså en langt lavere toll på disse varer enn det er på mange andre varer i vår tolltariff, og man kan vel ikke si at det er av de absolutt nødvendigste ting. I alle fall synes jeg hr. Alvestads uttalelse kommer i en nokså eiendommelig belysning når man ser dem i forhold til de stadige bestrebelse for å opmuntre folk til å bruke norske frukter og bær. Grunntollen på tørrede epler skulde altså nu bli 60 øre. Den har hittil været 40 øre. Grunntollen på friske epler er også 40 øre i månedene august til og med januar, i de øvrige måneder bare 20 øre. Når man tenker på at det medgår mangfoldige kilo friske epler til 1 kilo tørrede så blir det jo i den gamle tariffing allerede et meget sterkt misforhold, selv om man betrakter friske epler som en større luksus enn tørrede. En sådan tollforhøielse som denne faller også sammen med fruktdyrkernes ønsker og interesser, så jeg tror ikke dette er nogen ulykkelig kombinasjon av en fiskal- og en næringsopmuntringstoll.

Bergsvik: Det var ein merknad frå hr. Andresen som gjorde at eg tykte eg måtta ta ordet. Han sa at arbeidarpartiet i går hadde avvist den ting at me skulde taka upp utgiftsbudgetta under salderinga, og då var det ingen annan utveg enn å leggja på tollen. Eg går ut ifrå at hr. Andresen med det sikta til det eg sa i går. Men då vil eg segja at eg sa det slett ikkje slik. Eg sa at det som høgre gjorde framlegg um der, og som hr. Ameln la fram munnleg, det var ei so lang rekkje med utgiftsbrigde, at me kunde ikkje gjeva oss til å ordsiftast um det på ståande fot. Det måtte me i tilfelle ha høve til å sjå på. Og dessutan vil eg minna hr. Andresen um det som står i denne budgettilråding III A, som me no har fått delt um, eg vil minna um det som høgre skriv der. Eg vil og peika på, at den tilrådinga er ikkje handsama enno, ho skal venteleg handsamast i morgon. Det står i denne tilrådinga:

"Høire vil under budgettsalderingen stemme mot den av regjeringen foreslåtte forhøielse av den direkte skatt, men for nedsettelse av den ekstraordinære formuesskatt samt mot den sist foreslåtte forhøielse av ølavgiften med 3 øre og mot forhøielse av tobakksavgiften, hvilket til sammen er anslått å innbringe 6,2 mill. kroner. Høire vil foreslå dette dekket på følgende måte: Følgende nedsettelser foretas på budgettets utgiftsside:" o.s.b.

Dersom det ikkje er meininga frå høgre å taka upp dette i morgon, skynar eg ikkje kvifor det skal skrivast i den tilråding, som er skriven i dag, etter at den ekstraordinære skatt på midel

og alt saman er avgjort. So skal ein taka det som høgre skriv, for ålvor, må eg gå ut ifrå, at dei i morgon har tenkt å reisa ordskifte um desse spørsmål og få avrøysting over dei. Og når me kann ha ordskifte um ei lang rekkje med postar, i alt 20, på tilsaman 7 776 000 kronor, må ein vel kunna ordskiftast um dei 4 småpostar på tilsaman 600 000 kronor som me har gjort framlegg um. Det må vera klårt.

Med umsyn til dette spørsmålet um frukttoll vil eg gjerne understreka at turka frukt er sers god å ha, serleg for arbeidsfolk som har liten plass til å gøyma tinga. Ho tek ikkje stor plass, og ho held seg lenger frisk enn anna frukt. Og til det som ein kann kalla helgekost hjå slike, er det ikkje tvil um at denne frukta er sers god, og ho vert ikkje so lite brukt, og eg skynar det slett ikkje slik at det går ut over den norske frukt. Etter det eg veit er det avsetnad for den norske frukt som ein kann gøyma, og som kjem på marknaden, og eg skynar ikkje at den turka frukt har trengt undan den norske frukt. Men det er klårt at attåt alle andre avgifter, som me no har fått auka, vil denne verta eit nytt plus i utgiftene for desse folk som har minst råd. Dei må meir og meir gå over til berre å halda seg til næringsmiddel som har mindre verde, dei må setjaned levestandarden sin endå meir. Det vil det føra til, det er greitt.

Statsråd Sundby: Nei, det er riktig at denne tollforhøielse ikke er foreslått av departementet, men jeg tror nok at vi vilde ha foreslått den, hvis forslaget var kommet inn så tidlig at vi hadde hatt reglementsmessig adgang til det. Som det var, kom forslaget for sent inn. Det blev derfor oversendt til komiteen, og jeg antar at også komiteen hadde beskjefitiget sig med det, hvis det ikke var kommet bort i all den mengde stoff som forelå til behandling i løpet av kort tid. Nu er jo imidlertid forholdet det at det er tatt op for å skaffe balanse ved budgjettsalderingen, og hvis den ikke skaffes på denne måte, er som jeg sa igår, regjeringen nødt til å ta op igjen de tidligere trufne beslutninger for å skaffe budgjetbalanse. Det er ingen råd med det.

Med hensyn til realiteten her kan jeg nok ikke innrømme hr. Alvestad rett til å bruke uttrykket "fattigmannsskatt". Hvis det er noget som er riktig å anføre, så er det at disse tollsatser har vært bortglemt, slik at de er blitt iallfall relativt altfor lave i forhold til andre tollsatser og i forhold til tollsatsene på den friske vare. Forholdet er jo det at vi nu får en toll på 45 øre for svisker, men på friske plommer har vi en toll på kr. 1,08. Det vil si, at hvis vi omregner svisker til friske plommer, så har vi en toll på den tørrede vare bare på ca. 1/20 av den toll som vi har på den friske vare. For epler blev forholdet nevnt av hr. Andresen. Der får vi nu en toll på 45 øre på tørrede epler, men hvis vi regner om på friske epler, blir det bare ca. 4,5 øre pr. kilo. Det tåler ingen sammenligning med den laveste toll som vi har på epler, nemlig 40 øre, og ligger ennu meget lavere enn tollene som vi har før jul.

Det er ingenting som er sørgeligere i vår folkehusholdning enn at vi søler bort all frukten om høsten. Da er der epler å få i tønnevis og i massevis på torvene, til en pris som svarer omtrent til potetprisen, og det er ingenting som fattigfolk kunde spare mer på enn ved å forsyne sig av den billige frukt om høsten og legge den ned og bruke den ut over vinteren. Det vilde bli meget billigere enn å kjøpe av disse tørrede frukter, selv med de gamle tollsatser.

Nu vet jeg nok at hr. Alvestad vil si at fattigfolk har ikke råd til å kjøpe frukt om høsten. Ånei, det kan være, men jeg tror at der er mange som kunde skaffe de forholdsvis få penger som skulde til her, mange nok til at det vilde bety lite, det som blev igjen. Og det vilde innspares på 1 års tid, om de anvender disse penger om høsten. Dernest har vi det forhold at det blir flere og flere konserverfabrikker som holder på å oparbeide sig tilmot for disse meningsløst lave tollsatser. De kjøper inn frukt til den billige høstpris, og de laver så billige konservervarer, at det også gjør at vi får meget billige norske bær til erstatning av den utenlandske frukt. Det er ingen frukt vi har så lett for å dyrke som husholdningsfrukt, - det gjelder epler, og det gjelder bær. Vi har langt vanskeligere for å konkurrere når det gjelder spisefrukten. Dette er derfor en helt rimelig og rettferdig beskyttelse for dyrkere av frukt og bær. Og det må hr. Alvestad erindre, at hvis han regner småbrukerne for sine velgere, så er det en stor mengde av hans velgere hvis produksjon her er overmåde dårlig beskyttet. Da vi her forleden behandlet glasstollen, hvor vi hadde en tollbeskyttelse på 100 pct. før og forhøiet den til 120 pct., da stemte de par arbeiderrepresentanter som er særlig interessert for glassverksarbeiderne og deres beskyttelse, for denne tollforhøielsen. Nu er det altså spørsmål om en beskyttelse av 30 pct. på småbrukernes produksjon. Jeg venter at ialfall de av arbeiderpartiets representanter som er en smule interessert for deres produksjon, at de ialfall stemmer for den. Denne beskyttelse er matematisk beregnet å innbringe 690.000 kroner. Jeg tror ikke den vil innbringe så meget, neppe mere enn 500.000. Men det blir jo allikevel praktisk talt balanse, når det gjelder budgjettsalderingen. Det vil selvfølgelig innvendes mot mitt argument, at hvis vi skal bruke den norske frukt, så kommer det ikke noget inn i toll. Jeg går ut fra at det første år, som denne saldering gjelder, vil det gå omtrent som før, men etterhvert vil det gå som det gikk med flesk og som det gikk med egg: Vi får op den innenlandske produksjon til fordel både for producent og konsument, til fordel for handelsbalansen og til fordel for vår valuta, hvilket kanskje betyr likeså meget for de fattigfolk som hr. Alvestad er interessert for idag.

Alvestad: Jeg undskylder statsråden med at han enten snakker mot bedre vidende eller så må han være en dårlig forretningsmann. Han råder fattigfolk til: Kom og kjøp sukker og epler og legg ned om høsten! Vi forhøier stadig tollene både på sukker og på frukt, men bare kom og kjøp! Hvis han som forretningsmann vilde reklamere med: Vi forhøier prisene stadig vekk, kom og kjøp! - så vilde folk le av ham. Jeg skal ikke le til ham, for jeg tror at hvis han vil drive forretning på den basis, så er han en dårlig forretningsmann. I denne forbindelse snakker han om sine fattige småbrukere som har en så lav eller dårlig beskyttelse her. Men hvad er forholdet, hr. statsråd? Friske epler har en stor del av året en toll på 72 øre pr. kg. Hvad får hr. Sundbys småbrukere, når de reiser på torvet i Oslo, Drammen eller hvor det er, og selger eplene sine? Får de 72 øre? Nei, de får ikke mere enn 10-15 øre. Beskyttelsen som de får, er 72 øre, altså 4-5 ganger så meget, og allikevel kommer den ærede finansminister med den freidige påstand, at disse småbrukere er dårlig beskyttet. Jeg kan ikke begripe logikken i et slikt regnestykke og i slike betraktninger. - Dessuten vil jeg si at det

later ikke til å være så nøie med å finne balanse. Finansministeren mener at man ikke vil få mere enn 500.000 kroner her. Altså blir det en deficit på 100.000 kroner i balansen på vårt budgett. Men finansministeren tar det øiensynlig ikke så nøie, han tar det på en slump: Vi har jo gått rette veien efter borgerlig opskrift; man har lagt på tollene, og da får det ikke hjelpe om det skulde mangle en 100.000 kroner! - Jeg mener det blir minst 200.000 kroner, kanskje ennu mere, som finansministeren må lete efter når budgettåret er tilende, så nogen reell budgetteringsmåte er dette slett ikke. Min udmerkede og gode komitekollega, hr. Andresen, syntes jeg var litt urettferdig mot komiteen, fordi jeg bebreidet dem at de hadde avgitt denne innstilling før vi kom ned i komiteen. Til vår undskyldning må jeg få lov å fortelle Tingets medlemmer, at møtet i finanskomiteen blev opplått i går kveld, og det stod opplått på tavlen så sent som i formiddag til kl. 10 formiddag idag. Kl. 10 formiddag precis innfant vi oss i komiteen. Det var forresten artig å høre hr. Andresen snakke så vakkert om å bruke norske produkter, og jeg håber at han i sin bedrift herefter ikke importerer nogen utenlandsk tobakk, men nøier sig med bare å bruke den norske som de dyrker borte i Sogn. Ellers var det i hr. Andresens forslag - jeg nevner ikke dette for å dadle ham - men i hans forslag var det noget som heter dadler også, han vilde ha forhøiet tollene på dadler også. Dadler er efter mitt skjønn mere en luksusfrukt enn tørrede epler og plommer. Men dadlene er forsvunnet, antagelig var det for meget luksus, eller der var andre hindringer kanskje traktatvanskeligheter som var tilstede. Jeg nevner ikke dette for å dadle nogen, men jeg nevner det fordi det viser hvor lett man har handlet i dette tilfelle. Dessuten vil jeg si til hr. Andresen, når han her opererer med priser, at de prisene han opererer med, er naturligvis ikke feilaktige, men det gir ikke det riktige billede, når han regner med detaljpriser hvori jo er inkludert den for så høie toll og fortjenesten for handelsmannen, som ikke er ubetydelig på disse ting, - det kjenner jeg til.

Jeg kjenner en-gros-prisene på disse ting; den næring jeg arbeider i, bruker jo mange av de ting det her er tale om. Det er aldeles uriktig å operere med detaljpriser for å få en høi pris og regne at dette blir prosentvis så og så lite, og så har man regnet med først den høie toll som tidligere var, plus handelsfortjenesten, men det er ikke en reell måte å sammenligne prosentvis hvad tollene utgjør. Når jeg nevnte høire litt spøkefullt isted, må man undskylde mig. Da dette forslag fremkom, anså jeg det først som en spøk, fordi høire tenkte på den måte å undgå enhver forøkelse av den direkte skatt. De har jo stemt mot forhøielse av den direkte skatt her i Stortinget. Jeg vet ikke om man, hvis høires forslag gikk gjennom, skulde ta også de 3,1 mill. kroner som da ytterligere vilde mangle, ved nye fattigmannsskatter? Det kunde være interessant å få opplysning fra høires ledende folk om det. Jeg tok det, som sagt, for en spøk, og jeg trodde at den spøk vilde forsvinne i og med Stortingets skattebeslutninger igår, for da var man gått over fra spøk til alvor, da stod man foran budgettsalderingen, og når vi står foran den, er det opfordring for nogen hver av oss som sitter i denne forsamling, til under ansvar å overveie hvad der er heldigst for land og folk, enten å skjære ned nogen av de utgifter som vi trodde vi skulde ha dekning til, men som det viser sig at der ikke er dekning til, eller å gå til nye

fattigmannsskatter, som jeg påny vil kalle dem. Jeg tror nu engang ikke på at det blir annet enn fattigfolk som må skaffe det meste av disse 4 - 500 000 kroner som man regner med her. Skal det være bare rikfolk som spiser så meget plommer at de skal skaffe 500 000 kroner i statskassen, vil de bli mer forett enn jeg nogensinne har tenkt mig. Tørrede epler, som er en meget stor artikkel, et sunt og godt næringsmiddel, vil nu efter det forslag som foreligger, ikke bare få 60 øre i toll, men kr. 1,08 pr. kg. i toll. Det gjelder en almindelig brukt husholdningsvare, som ikke kan regnes som nogen luksus, men som efter min mening er et godt, sunt og nødvendig næringsmiddel det her gjelder. Jeg vil si, at dette er en helt urimelig toll både i forhold til varens pris og verdi, så jeg vil så sterkt jeg kan råde Stortinget til å stemme imot dette. La oss heller ved nedskjæringer på budgettet prøve å komme forbi dette skattepålegg. Jeg vet at denne skattebeslutning vil få innflydelse på mange områder, den vil fordyre ikke bare selve husholdningsvarene, den vil fordyre baker- og konditorvarer og en rekke andre ting, det må man være klar over. Dette er jo varer som man bruker til frokost og kvelds og til middag, så man må ikke tro at det er en luksus som man kan undvære. Hvis det det var, tror jeg ikke importen var så svær, eller at staten fikk så store inntekter av det. Vi må regne med det faktiske forhold: dette er blitt almindelige husholdningsvarer. Og jeg betrakter det for å være en stor fordel for våre husholdninger og for vår folkehelse at man spiser mer frukt. Ved stadig vekk å legge på tollen blir frukt imidlertid mer eller mindre en luksus for det almindelige folk som sitter trangt i det, og det er det vi skal vokte oss for å gjøre frukten til: å bli luksus bare for rikfolk.

Ameln: Det som foranlediget at jeg tok ordet, var at hr. Bergsvik omtalte høirefraksjonens stilling. Jeg tror ikke det er nogen grunn til å forsøke å pirke ved den, den har sine papirer i orden. Derimot vil jeg si, at hr. Alvestads innlegg var ikke særlig heldig; jeg vet ikke om det var stoffet eller hans metier som bevirket at forholdet var uheldig. Jeg vet ikke hvad som var mest inntørret, den spøkefulle eller den alvorlige del av talen, men jeg kunde tenke, at da vi nu står ved budgettsalderingen, forsøkte hr. Alvestad å sette så å si rosinen i kransekaken ved denne tale. Når man leser høirefraksjonens innstilling i budgett-innst. III A, vil man se, at det som er nevnt der, er, som det er gjort opmerksom på, skrevet og sendt i trykken for et par dager siden, derfor står det på slutten redegjort for hvilke beslutninger der etterpå er truffet av Stortinget. Jeg vil videre bringe i erindring, at da vi begynte disse avgifts- og skattedebatter såvidt jeg husker igår eftermiddag, gjorde jeg opmerksom på disse forslag og påpekte at den reelle saldering begynte da, da måtte man se skatter og avgifter og mulige besparelser i sammenheng.

Den saldering som skjer sent i aften eller imorgen, er den tekniske saldering. Selvfølgelig, inntil Stortinget har vedtatt den endelige saldering, er det jo adgang til å ta spørsmål op, men det var på det tidspunkt spørsmålet måtte tas op. De forslag som nevnes her, forekommer i vårt forslag, og der er jo også skjedd den forskyvning med hensyn til den direkte skatt at formuesskatten ikke kom med som efter flertallsinnstillingen. Hvis man for alvor vil gå med på å diskutere ytterligere nedsettelse, er det altså ikke nogen formell hindring for det, men hvis Stortinget nu vedtar disse

forslag fra flertallets side, er det ingen grunn til å ta op igjen de motforslag som arbeiderpartiets fraksjon har fremsatt, idet de jo eo ipso er nedvotert ved at dette er vedtatt. Det blev nevnt at der muligens ikke skulde komme inn så meget som 600 000 kroner på den post. Efter de tall som er opstillet, tror jeg, med den sikkerhet der kan være ved anslag, at posten skulde holde. Vi har imidlertid regnet formesskatten 100 000 kroner lavere enn statsråden mente var berettiget under hensyntagen til fondsskatten, og der blev også ved kaffe- og sukkertollen regnet noget lavere enn det egentlig var grunn til. Men å si at budgettet ikke svikter fordi tollintradene nu opføres med 115,1 millioner, mens det hele var i orden om de blev opført med 115 millioner, hører intet steds hjemme.

Statsråd Sundby: Hr. Alvestad mener vel ikke selv å bli tatt så særlig alvorlig heller, når han sier at epler har en tollbeskyttelse av 68 øre, og allikevel får småbrukerne bare 10 - 12 øre for sine epler. Han vet naturligvis meget godt at det bare er en overmåde liten del av frukten som er egnet som spisefrukt i enkelte utvalgte distrikter, og at det bare er enkelte heldige eksemplarer i disse igjen, mens hele hovedmengden er husholdningsfrukt. Og den frukt har en tollbeskyttelse som svarer til 6,8 øre pr. kg. frisk frukt, altså tiendeparten av det hr. Alvestad nevnte. Med den forhøielse som nu foretas, får den en tollbeskyttelse av henimot 10 øre pr. kg. frisk frukt. Men hr. Alvestad kan være trygg på at det fører ikke til en tilsvarende fordyrelse av husholdningsfrukten, om det i det hele tatt fører til nogen fordyrelse. Jeg antar at det går som med flesk og egg, at efter ganske kort tid er det rikelig nok av varen uten nogen import og uten nogen forhøielse av prisen. Det er jo slike mengder husholdningsfrukt som bortskusles om høsten, fordi man praktisk talt ingen pris får for den. Vi kan på dette område overmåde lett forsyne oss selv, og på en billigere måte enn vi nu gjør, da vi kjøper alt dette fra Kalifornien og Middelhavslandene. Når jeg kommer inn på en restaurant, er jeg ute av humør hver middag næsten, når det kommer plommer og aprikoser og svisker og den slags ting stadig på spiseseddelen. Vi har våre glimrende bærsorter, som vi har rikelig av til husholdningsbruk, og glimrende husholdningsfrukt av epler, men den er det alltid utenlandsk som bys frem.

Med hensyn til budgettsalderingen henviste hr. Bergsvik til høires spareforslag og henviste også til sine egne spareforslag på militærbudgettet. Ja takk, men finansdepartementet må ha noget som får flertall her i salen, og det vet naturligvis både arbeiderpartiet og høire at ingen av deres respektive forslag får flertall.

Andresen: Jeg skal ikke diskutere videre om møtetiden i komiteen; det er noget som alle vet, at mot slutten av sessionen blir møtetider av og til forandret, og det blev sagt fra i budgettkomiteen idag morges. Men jeg synes nok at hr. Alvestad skuffet mig sterkt ved det han sa om dadler og insinuerte at jeg ikke hadde foreslått dem fordi det var en mere luksusartet vare. Hr. Alvestad bør huske at jeg uttrykkelig hadde tatt dem med. Jeg sa at det var en liten artikkel, men fordi den er en dyrere, mere luksusartet vare, burde den vel også være med. Når den så blev utelatt, var det fordi departementet oplyste at den var

traktatbundet, - og så står hr. Alvestad her og insinuerer at jeg ikke hadde tatt dadler med fordi det skulde være en luksusvare!

Presidenten: Hr. Alvestad har ordet til en kort bemerkning.

Alvestad: Jeg skal være ganske kort. Jeg skal la hr. Andresens dadler hvile. Jeg vil bare si til den ærede finansminister, at når han talte her, så minnet han mig svært meget om en flink handelsbetjent som ekspederte kundene på det vis at han sa: Det er ingen fortjeneste ved salget, vi selger billig her, vi selger tildels under innkjøpspris, og slik drev han det hele sitt liv. På samme måte er det nu statsråden reklamerer med denne forhøielse av toll: det blir ingen fordyrelse, men allikevel ruller pengene inn i statskassen. Så jeg synes at han må være adskillig i slekt med denne handelsbetjent. Men i praksis går det ikke fullt så enkelt. Jeg for min part vil minne om at vi har en rekke traktatbundne satser på varer som ikke kan røres, og de varer tror jeg i stor utstrekning vil fortrenge disse varer som vi nu fordyrer såpass som vi gjør med tall, og så vil man regne med inntekter som ikke kommer til å eksistere, når sluttresultatet foreligger.

Komiteen hadde innstillet:

Fra den tid Kongen bestemmer, skal tollene for følgende varer opkreves således:

- Frukt, 2, tørrede,
a. plommer, herunder katrineplommer
og svisker 1 kg. kr. 0,25
Kredittoplag 700 kg.
Tara som nu.
- k. andre, som ikke annensteds i
tariffen er opført 1 kg. kr. 0,60

Alvestad: Jeg vil be om at navneoprop blir anvendt ved voteringen over denne ekstraordinære forhøielse.

Presidenten: Presidenten vil henstille at representanten frafaller den anmodning.

Alvestad: Jeg fastholder min anmodning om navneoprop. Jeg synes Stortingets medlemmer må avse såpass tid at man kan få konstatert, hvem det er som vil være med på dette. Det er viktigere det enn mange av de revolusjonære fraser som man opvarter med nu om dagen.

Presidenten: Presidenten finner å burde ta hensyn til henstillingen om navneoprop, men presidenten er fremdeles av den opfatning at det kunde være undgått.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes med 84 mot 37 stemmer.

De 84 representanter var:

Caroliussen, Præsteng, Mjaavatn, Djupvik, Holm, Fjalstad, Kobro, Ørud, Skurdal, Erik Strand, Hambro, Andresen, Nordlie, Aarstad, Kverneland, Vinje, Reimers, Jakob Lothe, P. Hovland,

Takle, Valen, Sannes, Grini, Løvold, Hartmann, Erling Johansen, Lorents Hansen, Todal, Müller, Leinum, Asmundvaag, Handberg, Anders Nasset, Falstad, Olav Bergersen, Ræder, Aksel Wilhelm Hansen, Schjerven, Nerdrum, Blom, Rynning, Undrum, Arvesen, Harald Bakke, Værland, Ørbæk, Olstad, Eiesland, Moseid, Belland, Skeibrok, Rygh, Rønnevig, Kjær, Peersen, Helene Hval, Gram, Simonsen, Staver, Ameln, Greve, Jon R. Aas, Tufte, Sven Svensen, Dokka, Tveiten, J.M. Mjøen, Olsberg, Gaustad, Østby-Deglum, Bühring-Dehli, Joh. A. Svendsen, Mjelde, Myklebust, Garnes, Kalve, Kårbø, Traavik, Flem, Romundstad, Fjærli, M.J. Strand, Nerheim og Strømme.

De 37 representanter var:

Moan, Cornelius Enge, Andrå, Bøe, Lars Moen, Olaf Johansen, Magnus Nilssen, Solberg, Bergland, Foshaug, Ingebrigtsen, Alb. Moen, Johan Wiik, Nygaardsvold, Falkberget, Støstad, Mathiassen, Anton Jenssen, Thv. Svendsen, Magnussen, Haavardstad, Olsen-Hagen, H. Halvorsen, Høilund, Samuelson, G. Bakke, Hornsrud, Steen, Vraa, Kr. Berg, Oscar Nilssen, Sæter, Fonstad, Fr. Monsen, Bergsvik, Oksvik og Alvestad.

Fraværende var: Holdø (forf.), Jul. B. Olsen, Alf Mjøen (forf.) Madsen, Augusta Stang (forf.), Kleppe (forf.), Hegrenæs, Kvåle, Steinnes, Versto, Laberg (forf.), Torheim, Langhammer, Bruun (forf.) Tvedten (forf.), Johs. Bergersen (syk), Maastad, Thorvik (forf.), W. Blakstad (forf.), Pettersen, Norem, O. J. Olsen, Nordanger, Joh. Ludw. Mowinckel, Saue (forf.), Sjøli, Mannsåker (forf.), Anderssen- Rysst og Witsøe (forf.).

Alvestad: Da Stortinget nu har vedtatt dette, og da det i henhold til Oslokonvensjonen ikke kan tre i kraft før om en måned, må man henstille til alle representanter at dette ikke kommer ut på nogensomhelst måte, så der kan skje spekulasjonskjøp og den slags i mellemtiden, for da vil staten ingenting få. Alle dokumenter må innleveres, og det må holdes tett sterkere enn nogensinne ellers.

Statsråd Sundby: Jeg vil bare ianledning hr. Alvestads uttalelse si at efter undersøkelse i finansdepartementet mener man det kan tre i kraft straks, når det bare blir telegrafisk meddelt. Det er nemlig gjort en undtagelsesbestemmelse i den såkalte Oslokonvensjon som gjør det mulig, efter de undersøkelser som foreligger.

Protokollen blev derefter oplest uten å foranledige nogen bemerkning.

Møtet hevet kl. 18.15.